

VERSLAG BIJ PRAKTIJKTAFEL 'De principes achter de centen'

Vrijdag 16 mei 2014

Praktijktafel 2: Bruggenbouwen vanuit sociale organisaties

Een belangrijk kenmerk dat we bij alle bruggenbouwers terug vinden is het outreachend werken. Van achter een loket of een bureau bouw je geen bruggen. Bruggenbouwers zoeken kwetsbare groepen zelf op of zoeken ze via verschillende intermediairen actief op in hun omgeving. Bijvoorbeeld via welzijnsorganisaties, een huiswerkklas of een Nederlandse conversatieles. Bruggenbouwers zijn op actief aanwezig zijn in laagdrempelige werkingen, bijvoorbeeld in het kader van een informatiesessies, een permanentie of gewoon op informele momenten. Ze zijn een belangrijke schakel in de wederkerige relatie tussen het beleid en de concrete vragen en aspiraties van kwetsbare groepen, met een onschatbare bron van feedback voor het beleid.

Sprekers: Kurt Vereycken, straathoekwerker Lier en Joke Vermeersch, Wijkcentrum De Kring

Deel 1. Kurt – Straathoekwerk Lier

Kurt is sinds 1996 bezig met straathoekwerk in Lier. Hij startte als fancoach van de voetbalclub Lierse. Hij moest preventief werken tegen hooliganisme: mensen leren kennen en de anonimiteit wegnemen. Doorheen de jaren is hij geëvolueerd naar straathoekwerk, maar hij blijft wel een nauwe band met het stadion behouden.

Kurt maakt, samen met zijn collega straathoekwerker, deel uit van het team lokaal sociaal beleid, een team dat functioneert tussen de stad en het OCMW. Het volledige team bestaat uit 10 personen, waarvan 2 straathoekwerkers. Kurt is van mening dat een straathoekwerker een brugfunctie heeft, het zit in zijn DNA om het bruggegeven in te vullen. Hij wil in deze praktijktafel graag twee praktijken uit Lier voorstellen; de Belgium Homeless Cup en het sociale restaurant Kome Nete.

Project 1: Belgium Homeless Cup (BHC)

- BHC is een voetbalcompetitie voor dak- en thuislozen. Elke BHC-ploeg moet een link hebben met een eerste of tweede klasse voetbalploeg.
- In 2009 is men in Lier gestart met een voetbalploeg in het kader van de BHC. Er werd op zoek gegaan naar mensen op straat die willen voetballen. In 2009 won de ploeg uit Lier al onmiddellijk de BHC competitie en mocht met acht mensen naar Lissabon voor de World Homeless Cup. Deze wedstrijd hebben ze niet gewonnen, maar het was voor iedereen een enorme belevenis. Zo mochten ze, voordat ze vertrokken, bijvoorbeeld bij de laatste match van voetbalclub Lierse zichzelf gaan voorstellen.

- In het begin bereikte BHC Lierse 10 man. Nu hebben ze gemiddeld 35 man per training (zowel spelers als toeschouwers). Het zijn open trainingen: iedereen is welkom, dus er is geen vast publiek. De mensen die bereikt worden, is heel afwisselend. De leeftijd ligt vrij hoog voor een voetbalploeg: de gemiddelde leeftijd is 25-26 jaar.
- Een professionele trainer van Lierse zelf geeft de trainingen. In het begin is dit heel rustig, maar ze merken dat de conditie van de mannen er erg op vooruit is gegaan.
- Sport maakt mensen sterker op allerlei domeinen. Je gezondheid gaat er op vooruit, maar bijvoorbeeld ook je netwerk verbreedt. Zo is Lierse bijvoorbeeld een club die zegt dat de mannen deel uitmaken van hun voetbalfamilie. De mannen van BHC mogen naar elke match van Lierse komen kijken.

Toeleiding naar andere clubs/verenigingen?

- Tot nu toe is dit nog niet gelukt. We hebben eens geprobeerd om mensen in te schrijven in reguliere zaalvoetbalcompetitie, maar is niet gelukt.
- Ook zoeken we een manier om het project te verzelfstandigen. Dit is echter niet eenvoudig: als er niemand van de begeleiders aanwezig is, dan is het vaak ruzie. Als Kurt iets zegt of leidt, wordt dat aanvaard. Maar als iemand van binnen de groep dat doet, dan wordt het niet aanvaard.
- We zouden op zich wel graag toeleiden naar het reguliere circuit, maar dit lukt niet. Dit ligt aan beide kanten: financieel, ander soort gesprekken binnen de reguliere clubs, andere cultuur,... Het is niet eenvoudig om te integreren in een reguliere club: de leden kennen elkaar vaak al erg lang. Sportclubs worden gerund door vrijwilligers, die geen expertise hebben over onze doelgroep. Zelf, en onze gasten, steken we er ook niet meer veel moeite in, aangezien we altijd tegen een muur lopen.

Ervaar je druk vanuit de overheid om er wel meer uit te halen?

- We voelen vooral de druk dat er meer verzelfstandigd moet worden.
- Maar druk is relatief, want de overheid is het project heel genegen.

Krijgen jullie ondersteuning?

- Van Lier mogen we de zaal gratis gebruiken. Lierse steunt ons door het geven van tenues als we op verplaatsing spelen. Op zich hebben we niet zo'n dure werking. Voetbal kost niet zo veel, enkel de manuren.
- De BHC-ploeg wordt structureel ondersteund door iemand van de sportdienst, Kurt zelf, iemand van het opbouwwerk, een jongerenwelzijnswerker en de trainer. Niet iedereen is elke training aanwezig, we wisselen elkaar af.
- Uren begeleiding? De trainingen zijn werkuren voor Kurt. Je moet ook duidelijk zijn naar de gasten toe dat het je job is.

Wat doe je met problemen die je informeel hoort?

- Het is niet alleen het sportieve trainingsgebeuren. Ook het informele is heel belangrijk. Kurt probeert elke training mee te doen, en de informele contacten starten al van in de kleedkamer: ze beginnen te praten over hun vriendin, over werk,... Om deze gesprekken draait het eigenlijk. De trainingen zijn een middel om de mensen te bereiken. De informele momenten zijn goud waard.

- Als je problemen hoort, komt de hulpverlener in jezelf naar boven. Maar je kan niet de volledige rol van hulpverlener opnemen, je kan niet iedereen individueel gaan begeleiden. Het is belangrijk om te luisteren naar de gasten en hen dan toe te leiden naar een geschikte dienst. Je bent niet echt groepswerker, maar je doet wel sociaal werk. Je ziet de gasten na de voetbal ook samen optrekken. Ze gaan bv samen naar de fitness of een terrasje doen.

Waarom ben je een bruggenbouwer?

- Doorheen de informele gesprekken kom je ook dingen te weten die belangrijk zijn voor het beleid.
- Door de goede samenwerking met Lierse praten we vaak op een ander niveau. Zo was er bijvoorbeeld een pleintje dat moest wijken voor appartementsblokken. We hebben dit samen met Lierse aangekaart dat dit niet kan, dat er al te weinig open ruimte is. Zo kan het pleintje nu toch behouden blijven.
- Neem je de mensen van je ploeg hierin mee, in de gesprekken als bruggenbouwer? Ik probeer de mensen zo veel mogelijk te betrekken, maar dit is moeilijk. Het tempo van de vergaderingen ligt vaak te hoog voor de mannen.
- Zijn er veel thuislozen in Lier? Er zijn veel thuisloze jongeren. Ze maken hun studies niet af en hokken rond. Vaak wonen ze bij vrienden en verhuizen ze constant. Ze hebben geen echt adres. Ze blijven niet lang bij dezelfde vrienden wonen:
  - Wanneer je iemand in je huis neemt, gaat je leefloon omlaag. Het is dus nadelig voor de vriend die iemand in huis neemt.
  - Vaak loopt het in het contact mis: ze krijgen ruzie doordat er geen duidelijk afspraken zijn.
  - De jongeren verhuizen te vaak. Ze zouden een half jaar de tijd moeten krijgen op een vaste plaats, zodat ze hun leven terug op de rails kunnen krijgen. Zie project 'hotelvriend'.

Project 2: Kome Nete (sociaal restaurant)

- De geschiedenis van Kome Nete gaat 12 jaar terug in de tijd. We merkten toen als straathoekwerker dat mensen de tijd niet namen om te eten: ze zijn alleen en nemen geen echte maaltijd. Maar goed eten, een gezonde maaltijd, is belangrijk. Een deftige maaltijd is vaak ook goedkoper dan koeken/frietten/...
- Dan ontstond er het idee om in groep samen te eten. We hebben een keukentje in het oude klooster dat we mochten gebruiken. We zijn heel laagdrempelig begonnen. Elke donderdag kookten we samen. Al snel waren we met 40 mensen. Iedereen moet iets doen: tafel dekken, aardappelen schellen,... Gezien het succes, zagen we de opportuniteit om een sociaal restaurant te beginnen in Lier.
- Het sociale restaurant is gestart in 2005, als aparte vzw. Een aantal doelstellingen zijn meegenomen om uit de eerdere werking: ontmoeting is er belangrijk, mensen moeten hun inbreng kunnen hebben.
- Straathoekwerkers houden het restaurant open en blijven aanwezig tot 's avonds: samen kaarten, bezoekers hun haar knippen,... Dit zijn ook de kwaliteitsmomenten: je hebt de mensen voor je alleen, je kan praten over veel dingen. Het zijn deze momenten dat je moet koesteren, dat ze niet verloren gaan in de grootte van het

restaurant. Het is belangrijk om een luisterend oor te zijn. Je bent straatwerk aan het doen en het sociaal restaurant is een vindplaats voor je cliënteel.

- We bereiken veel mensen die andere diensten niet bereiken, bv ook veel daklozen.
- We proberen onze bezoekers ook in te zetten. Zo is er bv iemand die goed met de pc kan werken: hij bedient de pc bij de quiz. De zelfwaarde van de mensen stijgt hierdoor ook. Op de quiz was er bv een ploeg van OCMW-medewerkers ingeschreven en zagen de persoon die de pc bediende dan in een andere (positieve) context.
- Er is Lier nood aan een sociaal restaurant. Er zijn veel volkscafés aan het verdwijnen en deze worden vervangen door een duur restaurant. De mensen van de volkscafés kunnen op de duur nergens meer terecht. We proberen hierop een antwoord te bieden aan de hand van het sociale restaurant.
- We merken dat er ook een verwevenheid begint te komen tussen de BHC-ploeg en het sociaal restaurant. Op donderdag is er eerst training en nadien sociaal restaurant. We kunnen de gasten van de voetbal inzetten voor het opzetten van de tent bij de BBQ,...

Wie wordt er vooral bereikt?

- Zowel jongeren, ouderen, alleenstaanden,... Op donderdag zijn het vooral alleenstaanden.
- Het restaurant staat open voor iedereen maar het zijn vooral mensen in armoede die komen. Voor een maaltijd betaal je 6 euro. Als je een Gommerpas (= bewijs leven in armoede in Lier) hebt, betaal je 3 euro voor een maaltijd.
- Het is moeilijk om nieuwkomers te bereiken. Nieuwkomers maken wel veel gebruik van de sociaal kruidenier. Ook als we het Sinterklaasfeest organiseren, bereiken we de nieuwkomers sterk.
- Maken de mensen zelf mee eten? Ja, we rekenen echt op vrijwilligers. Er is een hele vrijwilligerswerking. Dagelijks komen er 100 mensen eten en dit kunnen we niet alleen klaar krijgen. Ondertussen is er ook een sociaal kruidenier opgericht, waarvoor we nog extra vrijwilligers nodig hebben. We proberen de mensen naar vrijwilligerswerk te laten doorstromen, aangezien dit een opstap kan vormen naar een job in de horeca.

Wat doe je met de signalen die je via de ontmoetingen binnen krijgt?

- Dit gaat heel traag. Als we één verhaal horen, gaan we er niet altijd direct op in. We toetsen het verhaal altijd eerst af en horen ook bij andere diensten of zij dit signaal te horen krijgen. Als het signaal werkelijk de realiteit is, proberen we een draagvlak te creëren. Samenwerking is belangrijk: je moet ervoor zorgen dat niet één dienst zijn stempel zet op initiatieven. Het moet gedragen worden door zoveel mogelijk mensen.
- Soms komt er iets structureels voort uit de signalen. Kijk zo bv maar naar de start van het sociaal restaurant. Het verdwijnen van de plekken waar de mensen samen konden komen, was een duidelijk signaal, met het sociaal restaurant als antwoord.

Hoe maak je promotie? Wie zijn toeleiders?

- Kurt is 75% van de tijd buiten: in het stadion van Lierse, in de straten, cafébezoeken,... Hier kan je mensen aanspreken en het sociaal restaurant bekend maken.

Als je zo veel buitenshuis bent: wordt dit geaccepteerd door je baas en collega('s)?

- Als bruggenbouwer moet je betrouwbaar kunnen zijn. Door wat ik in het verleden heb gedaan, heb ik aangetoond naar de (lokale) overheid dat het van nut is. Je bouwt vertrouwen op bij je lokale overheid.
- Het is belangrijk om als bruggenbouwer je job lange tijd te doen, niet gewoon voor een jaartje. Je bouwt een vertrouwensrelatie op, zowel met de mensen op de straat als met je overheidspartners.

Moet je rapporteren?

- Ik maak een weekoverzicht, maar dat is niet zo gedetailleerd, ook dit is eigenlijk in vertrouwen. Bij ons is het resultaat belangrijk, maar evengoed ook het proces.
- Voor het resultaat te meten hebben we een goed registratieprogramma. Hierin registreer ik al mijn contacten: hoeveel kom ik die persoon tegen, op welke levensdomeinen werken we, hoeveel activiteiten doen we,...
- Echt veel extra 'activiteiten' organiseren we niet. We stimuleren eerder om aan te sluiten op bestaande initiatieven.

Krijgen jullie vragen over andere vrijetijdsactiviteiten?

- Als er vrijetijdsvragen zijn, dan leiden we de mensen toe. Maar dat komt niet zo veel voor.
- We merken dat mensen niet goed geïnformeerd zijn en ze de flyers niet begrijpen die ze krijgen. Dit bekijken we dan samen.

Deel 2: Joke Vermeersch – Wijkcentrum De Kring (Eeklo)

- Wijkcentrum De Kring is een vereniging waar armen het woord nemen. Joke is er zeven jaar geleden gestart als groepswerker.
- Binnen het Wijkcentrum wordt er meegewerkt aan een kansentas voor Eeklo. Gedurende een jaar zijn we met een groep mensen in armoede aan de slag gegaan: wat is vrije tijd voor mij, wat zijn drempels,... Op dat moment zijn we in eerste instantie met de financiële drempel aan de slag gegaan: hoe moet pas eruit zien, voor wie moet pas zijn, wat moet aanbod zijn,...? Antwoorden op deze vragen werden telkens afgecheckt met mensen van het beleid en andere sociale organisaties. Er ontstond een dialoog tussen de doelgroep en beleidsmensen. Na een jaar is de Komuitpas in Eeklo er gekomen.
- Door de samenwerking van doelgroep en beleidsmensen, zijn we in Eeklo gestart met een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. De groep die zich hierrond verzamelde, was dezelfde groep mensen wie meegewerkt hadden aan de Komuitpas. Vragen die nu voorlagen: hoe werken rond toeleiding, rond welke drempels werken,...? Het eerste jaar was het wijkcentrum de trekker van het lokale netwerk. Na het aflopen van de subsidies mocht Joke dit echter niet meer opnemen. Nu wordt het lokale netwerk getrokken door de cultuurbeleidscoördinator.

- Vanuit het wijkcentrum vinden we het belangrijk dat mensen in armoede mee aan tafel zitten tijdens overleg. Dit maakt soms wel dat het trager gaat, het is zoeken en aftasten.
- Joke doet nu een project om mensen aan sport en bewegingsactiviteiten te laten deelnemen. Individueel deelnemen aan activiteiten is te hoog gegrepen. Daarom wordt er eerst ingezet op een laagdrempelig aanbod. Hiervoor wordt samengewerkt met de sportdienst: omnisport voor senioren, fietsclub, stappenteller,...
- In de stuurgroep van het sport project zitten de volgende actoren: iemand van Samenlevingsopbouw, mutualiteit, sportdienst, LOGO, Gezond+, sociaal huis,... Doordat er een verscheidenheid aan actoren betrokken worden, wordt het project ruim gedragen.
- Het sociaal huis, CAW en de mutualiteit zijn belangrijk voor de toeleiding. LOGO ondersteunt inhoudelijk. De sportdienst zorgt voor de accommodatie.
- In het begin was het een strijd met het beleid. De sportdienst was niet klaar voor een laagdrempelig aanbod. Ze waren van mening dat ze al voldoende activiteiten hadden, maar deze activiteiten waren echter te hoogdrempelig voor de mensen die het wijkcentrum bereikt. We moesten strijden om een plek te krijgen. Geleidelijk aan heeft de sportdienst gezien dat het aangepaste aanbod werkt: ze bereiken nu mensen die ze anders niet zouden bereiken. Ze kijken nu ook op een andere manier naar de mensen die ze nu wel bereiken.
- We hebben gepolst naar de interesses van de mensen. Een heel deel mensen wilden leren zwemmen. De sportdienst heeft een aanbod opgestart 'zwemmen voor volwassenen'. In het begin was dit voor een kleine groep mensen, om te testen of het lessenpakket aansloeg. We zien dat het werkt en nu is het een open aanbod, niet enkel voor mensen in armoede. Dit is een goed signaal van de sportdienst, dat ze er in geloven dat ze er grootsere dingen van kunnen maken.
- Een deel van de subsidies zijn nu weggefallen, waardoor de sportdienst de organisatie van het aangepaste aanbod heeft overgenomen. Het is nu de rol van Joke om nieuwe mensen mee toe te leiden en alert te blijven voor signalen van mensen, de mensen te blijven ondersteunen en opvolgen. Toeleiding vraagt veel tijd en geduld. Toeleiding is erg belangrijk. Als er geen toeleiding gebeurt, dan valt er veel in elkaar. Je moet partners hier ook in sensibiliseren om tijd hiervoor te nemen en te maken.
- Door besparingen zijn er nu weer activiteiten weggefallen, zoals het bewegingsuurtje. Heeft het OCMW hier geen middelen voor? In Eeklo is er voor gekozen om de middelen van het OCMW mee te gebruiken in de Komuitpas. Ook zijn die middelen niet zo evident aangezien zij moeten aantonen dat de middelen naar OCMW-cliënteel gaan.
- We moeten blijven alert zijn naar de sportdienst, om hen er op te wijzen dat een laagdrempelig aanbod noodzakelijk is.
- Ondertussen zijn we overgegaan naar een ander project, waar we ons richten op verenigingen. We hebben geprobeerd met sportbuddy's: mensen die in vereniging actief zijn, nemen mensen in armoede mee op sleeptouw. De buddy zorgt voor introductie, biedt antwoorden op vragen,... Maar verenigingen waren voor deze sportbuddy's echter nog niet klaar. Daarom nu focus op hoe de vereniging toegankelijker kan worden. We hebben met een groep mensen in

armoede een vorming opgezet voor verenigingen over drempels. Een aantal verenigingen zijn deze vorming komen volgen. Niet alle drempels zullen ineens opgeheven zijn/worden, maar het is goed dat de verschillende verenigingen bereid zijn om na te denken over hun toegankelijkheid en na te denken waarom ze mensen in armoede niet kunnen bereiken.

- Het is moeilijk om mensen in armoede binnen het verenigingsleven vast te houden. Ze willen er wel eens van proeven, maar ze moeten al sterk in hun vel staan om individueel de overstap naar een reguliere vereniging te maken. We pleiten er daarom ook voor om binnen een vereniging ook een laagdrempelige recreatieve afdeling te hebben.
- Sommige verenigingen kunnen niet mee in de Komuitpas stappen aangezien dit een te grote financiële last is voor hen. Verenigingen zijn verplicht om zelf 1/5de van de kostprijs op zich te nemen. Vooral voor de kleinere verenigingen is dit een probleem.
- In sommige gemeenten wordt de samenwerking in een vrijetijdspas mee opgenomen in de subsidiereglementering.
- Alleen gaan is meestal een grote drempel, daarom wordt er vaak in groep iets georganiseerd. Niet alleen binnen het sportverhaal. Bijvoorbeeld ook in cultuur: samen het CC bezoeken achter de schermen,... Eens ze vertrokken zijn de mensen, spreken ze onderling af.

Hoe bereik je mensen in armoede?

- Joke is de verantwoordelijke voor de sociaal kruidenier binnen het wijkcentrum. We gebruiken het eten als een soort van 'lokmiddel' om mensen op een andere manier vast te pakken. Als de winkel open is, is Joke ook aanwezig om mensen aan te spreken. Ze vormt een vertrouwensfiguur binnen het wijkcentrum. Vanuit deze rol probeert ze mensen toe te leiden naar juiste activiteiten. Het vraagt veel tijd, het opbouwen van een vertrouwensrelatie, maar het is ontzettend belangrijk.
- Hoe kijkt het beleid naar het wijkcentrum?
  - We hebben altijd nauw samengewerkt met het beleid. Het heeft lang geduurd eer het beleid ervoor gekozen heeft om iemand op de Komuitpas in te zetten, maar ze zien er nu het nut zeker van in. We krijgen heel wat krediet van het beleid voor onze werking.

Als de sportdienst stopt met haar aanbod, valt er dan een gat?

- Ja, zij die niet ingetekend hebben op een vast aanbod, zijn dan sportloos.

Resultaten meetbaar?

- De resultaten zijn niet echt meetbaar in cijfers. Maar we laten regelmatig mensen hun verhaal doen en daaruit blijkt het succes van onze acties. Mensen zien doorheen de verhalen de zinvolheid van de projecten in.

Wat doen besturen: besparen ze op mensen of besparen ze op aanbod?

- Kurt (Lier) ziet grote besparingen op mensen. In het kader van activering wordt er nog wel geïnvesteerd in brugfiguren, maar op andere domeinen wordt er bespaard. Er is een tendens van overgang van hulpverlening naar communitycare.

Mensen moeten meer beroep doen op hun eigen netwerk. Maar de samenleving is er niet klaar voor: 80% van de Vlamingen wil niet met mensen in armoede te maken hebben. Er wordt terug meer naar het caritatieve gegaan.

- Lisa (Mortsel) vindt dat dit niet overal zo is. Zo investeert Mortsel bijvoorbeeld in een jeugdopbouwwerker.

Trekkers lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie?

- Als mensen wisselen van functie, maakt dat het netwerk wat wankel. Er gaat ook veel kennis verloren wanneer er gewisseld wordt van personen.
- In Eeklo was Joke oorspronkelijk de trekker. Het gebeurt niet vaak dat de armoedevereniging de trekker is van het netwerk.
- Binnen de gehele werking zijn partners belangrijk, er is gedragenheid nodig.
- Joke ondervindt een nadeel van geen trekker meer te zijn. Ze zouden graag hebben dat het netwerk actiever is. Het samenkomen en samenroepen van het lokale netwerk is sterk afhankelijk van de trekker. Daarom is het belangrijk om afspraken te maken: hoe vaak wordt er samen gekomen, welke thema's moeten er in een werkgroep uitgewerkt worden,...

Verslag: Kristien Sestig (Fonds Vrijetijdsparticipatie)